

WOJEWODA OPOLSKI

Opole, 4 grudnia 2024 r.

PS.I.431.111.2024.DG

**Pan
Tomasz Krupa
Burmistrz Gminy Baborów
ul. Ratuszowa 2a**

48-120 Baborów

W y s t ą p i e n i e p o k o n t r o l n e

I. Nazwa i adres jednostki kontrolowanej

Gmina Baborów

ul. Ratuszowa 2a, 48-120 Baborów

Miejsce przeprowadzania czynności kontrolnych:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Baborowie

ul. Ratuszowa 35, 48-120 Baborów

II. Imię, nazwisko i stanowisko służbowe inspektorów

- **Daria Grabowska** – inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu – kierująca zespołem inspektorów,
- **Joanna Antosz** – inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

III. Termin kontroli

31 października i 6 listopada 2024 r.

IV. Zakres kontroli

Realizacja zadań gminy wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹ oraz zgodność zatrudnienia pracowników z wymaganymi kwalifikacjami.

¹ (Dz.U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.); nazywana w dalszej części wystąpienia pokontrolnego: „ustawą”.

V. Ocena skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta

W wyniku kontroli **pozytywnie z nieprawidłowościami** ocenia się działalność Gminy Baborów w kontrolowanym zakresie.

Powyższa ocena wynika z ustaleń kontroli opisanych w części VI wystąpienia pokontrolnego.

VI. Ustalenia kontroli

Ośrodek Pomocy Społecznej w Baborowie (zwany dalej Ośrodkiem) funkcjonuje na podstawie Statutu przyjętego Uchwałą nr VI/80/19 Rady Miejskiej w Baborowie z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie nadania statutu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Baborowie (zał. 1). W Statucie znajdują się zapisy dotyczące realizacji zadań z zakresu wspierania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz tworzenia i rozwoju systemu opieki nad dzieckiem. Kierownik Ośrodka realizuje zadania własne gminy oraz zadania zlecone i działa w granicach upoważnień do zawierania umów, porozumień oraz do wydawania decyzji administracyjnych udzielonych przez Radę Miejską w Baborowie oraz Burmistrza Gminy Baborów.

Ośrodkiem kieruje i reprezentuje go na zewnątrz Kierownik Ośrodka.

Szczegółową organizację wewnętrzną Ośrodka określa Regulamin Organizacyjny Ośrodka Pomocy Społecznej w Baborowie przyjęty Zarządzeniem Nr OPS.132.13.2022 z dnia 30 grudnia 2022 r. Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Baborowie (zał. 2).

W regulaminie znajduje się zapis, z którego wynika, że Ośrodek realizuje zadania własne i zlecone gminie w zakresie m. in. pracy z rodzinami z problemami opiekuńczo-wychowawczymi i w razie potrzeby zapewnienie im wsparcia asystenta rodziny oraz prowadzenia monitoringu sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej. Dokument określa również zadania przypisane asystentowi rodziny, które są zgodne z zapisem art. 15 ustawy.

Na podstawie art. 178 ustawy Burmistrz Gminy Baborów w dniu 19 lutego 2018 r. wydał Zarządzenie Nr OW-338/18 w sprawie upoważnienia Pani Marzeny Gardy – Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Baborowie do prowadzenia oraz wydawania decyzji administracyjnych w sprawach pomocy społecznej, świadczeń opieki zdrowotnej, świadczenia wychowawczego, świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, wspierania rodziny i systemie

pieczy zastępczej, karty Dużej Rodziny (zał. 3). **W podstawie prawnej dokumentu nie przytoczono aktu prawnego odnoszącego się do ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej. Co więcej dokument wskazuje jedynie na upoważnienie kierownika Ośrodka do składania miesięcznego zapotrzebowania na środki finansowe przeznaczone na realizację zadań m.in. związanych z realizacją ustawy o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej (asystent rodziny), a także na podpisywanie się przez kierownika podpisem elektronicznym w zakresie m. in. zadań związanych z realizacją ustawy o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej (asystent rodziny), składania w tym zakresie koniecznych informacji i sprawozdań. Brak jest natomiast zapisów wskazujących na upoważnienie kierownika Ośrodka do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji zgodnie z założeniem art. 178 ustawy.**

Burmistrz Gminy Baborów upoważnił również w dniu 2 września 2019 r. zastępcę kierownika Ośrodka (zał. 4) udzielając pracownikowi pełnomocnictwa **do składania miesięcznego zapotrzebowania na realizację zadań związanych m. in. z realizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a także posługiwania się podpisem elektronicznym w zakresie m. in. zadań związanych z realizacją ustawy o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej (asystent rodziny), składania w tym zakresie koniecznych informacji i sprawozdań. Zastępca kierownika nie został jednak na podstawie niniejszego dokumentu upoważniony do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji zgodnie z art. 178 ustawy.**

1. Składanie radzie gminy rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz opracowanie i realizacja 3-letnich programów wspierania rodziny

Dokumentacja poddana kontroli wskazuje, że w dniu 8 marca 2024 r. złożono Burmistrzowi Gminy Baborów roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za rok 2023 r. (zał. 5). Sprawozdania są składane następnie do rady miejskiej w Baborowie oraz omawiane na posiedzeniu komisji lub sesji. Sprawozdanie określa formę pracy z rodzinami w celu zapewnienia im stabilizacji życiowej, a także dane statystyczne w zakresie problemów występujących w rodzinie wraz ze sprawozdawczością asystenta rodziny określającą również liczbę wizyt w rodzinach, problemów występujących w poszczególnych

rodzinach, zadań wykonanych i niezrealizowanych, a także wnioski asystenta co do dalszej pracy z rodziną.

Sprawozdanie nie uwzględnia natomiast potrzeb związanych z realizacją zadań co jest niezgodne z art. 179 ust. 1 ustawy.

Uchwałą nr XXXVIII/374/23 Rady Miejska w Baborowie z dnia 9 lutego 2023 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023 – 2025 przyjęto 3-letni gminny program wspierania rodziny dla Gminy Baborów (zał. 6).

Program zawiera diagnozę środowiska i problemów występujących w Gminie, metody wspierania rodzin, analizę SWOT, opis i zakres działania gminy na rzecz rodzin, obszar pracy z rodzinami przez asystenta rodziny, zasoby instytucjonalne działające w obszarze wspierania rodzin na terenie gminy i miasta Baborów.

Adresatami Programu są osoby z terenu miasta i gminy Baborów, u których można zaobserwować wyuczoną bezradność oraz przekonanie o braku szans na samodzielne zabezpieczenie własnych potrzeb życiowych. Do adresatów Programu należą również rodziny długotrwale korzystające z OPS w Baborowie, rodziny uzależnione lub w których występuje bezrobocie, przemoc, choroba lub niepełnosprawność, rodziny niepełne, wieloproblemowe. Celem Programu jest poprawa funkcjonowania rodziny, lepsze radzenie sobie rodziców w sytuacjach życiowych oraz prawidłowe pełnienie przez nich ról społecznych.

Program określa również cele i zadania w zakresie wspierania rodziny, ukierunkowując pracę z rodziną na poprawę jakości opieki sprawowanej przez rodziców biologicznych, zapewnienie ochrony dzieciom w rodzinach zagrożonych, a także umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.

W Programie zawarto harmonogram działań programowych z wyszczególnieniem celu przypisanego do konkretnych zadań, realizatorów oraz terminów realizacji. Program przewiduje również jego ewaluację, określa źródło finansowania oraz sposób jego monitorowania. Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.

2. Zgodność zatrudnienia asystentów rodziny z kwalifikacjami określonymi w art. 12 i 13 ustawy oraz tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny

W kontrolowanym okresie w Ośrodku zatrudniony był 1 asystent rodziny, w wymiarze pełnego etatu.

Asystent legitymował się wykształceniem wyższym magisterskim na kierunku pedagogika w specjalności pedagogika socjalna. W aktach osobowych asystenta znajdowały się oświadczenia potwierdzające, że pracownik nie jest i nie był pozbawiony władzy rodzicielskiej, ani nie była mu ona zawieszona ani ograniczona, nie dotyczy go obowiązek alimentacyjny, nie był skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe. W aktach pracownika znajdowało się zaświadczenie wskazujące na niefigurowanie w Krajowym Rejestrze Karnym. Asystent został zweryfikowany w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, nie figuruje ww. rejestrze.

Powyższe ustalenia są zgodne z zapisem art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. a oraz pkt 2-5 ustawy.

Asystenta rodziny zatrudnił kierownik jednostki organizacyjnej gminy, która organizuje pracę z rodziną, tj. Kierownik Ośrodka, co jest zgodne z art. 17 ust. 1 ustawy. Asystent rodziny był zatrudniony w systemie zadaniowego czasu pracy, zgodnie z art. 17 ust. 2 ustawy.

Stosownie do art. 17 ust. 3 i 4 ustawy praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta jest prowadzona, a także asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą asystent rodziny ukończył warsztaty i szkolenia:

- 1) „Modele współpracy GKRPA, ZI i instytucji w zakresie pomocy środowiskom dotkniętym przemocą, w związku z występowaniem uzależnień- procedury po nowelizacji ustawy”,
- 2) Współpraca w zespołach interdyscyplinarnych i grupach diagnostyczno-pomocowych.

Stosownie do art. 16 ust. 2 ustawy asystent rodziny ma możliwość korzystania z poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego. Asystent wymienia doświadczenia w ramach spotkań i rozmów z pracownikami i Kierownikiem Ośrodka oraz osobami z którymi ma kontakt w jednostkach, z którymi współpracuje, tj. np. przedstawicielami szkół, ośrodków zdrowia, policji, sądów.

W okresie objętym kontrolą asystent rodziny pracował w tym samym czasie z nie więcej niż 15 rodzinami co jest zgodne z art. 15 ust. 4 ustawy.

3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa; organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działań rodzin wspierających

Zgodnie z art. 176 pkt 3 lit a. ustawy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zapewnia się pomoc asystenta rodziny oraz dostęp do specjalistycznego poradnictwa. W Gminie monitoruje się środowiska zagrożone uzależnieniami i wykluczeniem społecznym, motywuje do podjęcia terapii oraz zapewnia pomoc materialną oraz rzeczową rodzinom potrzebującym.

Rodziny potrzebujące wsparcia prawnego lub psychologicznego kierowane są do Punktu Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Głubczycach gdzie mogą skorzystać ze wsparcia psychologa lub prawnika. W przypadku rodzin dysfunkcyjnych kieruje się rodziny do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Głubczycach, gdzie prowadzone są zajęcia, warsztaty oraz szkoła dla rodziców o niskich kompetencjach wychowawczych.

Na terenie Gminy Baborów dostępny jest psycholog i pedagog szkolny w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Baborowie.

Ponadto wsparcie zapewniają również placówki oświatowe działające na terenie gminy jak Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna.

Rodziny mogą korzystać ze wsparcia specjalistów zatrudnionych w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym dla Osób z Problemem Alkoholowym i ich Rodzin gdzie terapeuta uzależnień jest do dyspozycji 1 raz w tygodniu.

W Gminie nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego. Dzieci i młodzież korzystają z zajęć opiekuńczych i wychowawczych, kulturalno-oświatowych oraz sportowych organizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury oraz świetlice szkolne.

Z dokumentacji podlegającej kontroli wynika, że działania podejmowane przez pracowników Ośrodka odbywają się we współpracy m.in. z przedstawicielami placówek oświatowych, policji, sądu, służby zdrowia oraz innych instytucji działającymi na terenie Gminy Baborów, a także poza terenem gminy.

Na terenie Gminy nie funkcjonują rodziny wspierające w rozumieniu art. 29 ustawy. Stosownie do zapisu art. 176 pkt 3 lit. b ustawy Gmina Baborów tworzy

warunki do działania rodzin wspierających o czym świadczą zapisy w harmonogramie działań programowych w Gminnym Programie Wspierania Rodziny oraz informacje zamieszczane na oficjalnej stronie Ośrodka dotyczące naboru kandydatów na rodziny wspierające wraz z opisem kryteriów, określeniem zadań i warunków współpracy. Z informacji pozyskanych od Kierownika wynika, że podobna informacja została zamieszczona na stronie Ośrodka na portalu społecznościowym Facebook.

4. Finansowanie: podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny; kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające

W okresie objętym kontrolą Gmina finansowała podnoszenie kwalifikacji przez asystenta rodziny określonych w art. 176 pkt 4 lit. b ustawy. Przedstawiono fakturę z tytułu poniesionych kosztów na płatne szkolenie dla asystenta. Faktura opiewała na kwotę 500,00 zł.

W Gminie nie funkcjonują rodziny wspierające, w związku z czym nie zachodzi konieczność pokrywania kosztów, o których mowa w art. 29 ust. 2 ustawy.

5. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym

Z kontrolowanej dokumentacji wynika, że Gmina stosownie do art. 176 pkt 5 ustawy ponosi częściową odpłatność za dzieci przebywające w pieczy zastępczej, w wysokości 10%, 30% lub 50% wydatków w zależności od okresu pobytu dziecka w pieczy zastępczej, tj. zgodnie z zasadami finansowania określonymi w art. 191 ust. 9 i ust. 10 ustawy.

Zgodnie z przedstawionym zestawieniem księgowym kosztów ponoszonych przez Gminę, wydatki ponoszone były z tytułu przebywania dzieci w rodzinnych oraz instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, które wyniosły następująco:

- 1) z tytułu pobytu 9 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w 2023 r. – 79.442,43 zł;
- 2) z tytułu pobytu 3 dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2023 r. – 101.591,34 zł;
- 3) z tytułu pobytu 8 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w 2024 r. wg stanu na dzień 31.10.2024 r. – 76.145,24 zł;
- 4) z tytułu pobytu 7 dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2024 r. wg stanu na dzień 31.10.2024 r. – 89.061,00 zł.

6. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187a ust. 1 ustawy

Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za I półrocze 2024 r. oraz za I i II półrocze 2023 r. zostało sporządzone przez Gminę Baborów w Centralnej Aplikacji Statystycznej i przekazane Wojewodzie Opolskiemu w terminach określonych w § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 r. poz.1195).

7. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zamieszkałego na terenie gminy

Z pisemnego wyjaśnienia Kierownika Ośrodka wynika, że monitoring, o którym mowa w art. 176 pkt 7 ustawy prowadzony jest przez asystenta rodziny. Z wyjaśnień wynika więc że każda rodzina w Gminie wymagająca monitorowania objęta zostaje wsparciem asystenta rodziny.

8. Wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a ust. 1 ustawy

Gmina Baborów przystąpiła do realizacji programu ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej „Programu asystent rodziny na rok 2023 r.”, jednak z uwagi na zbyt krótki okres jego realizacji ostatecznie nie realizowała ww. zadania. Kwota środków przekazanych Gminie przez Wojewodę w kwocie 10.210,91 zł została w całości zwrócona przez Gminę.

W roku 2024 Gmina wnioskowała na przyznanie środków z ww. programu w wysokości 12.302,71 zł, przekazano Gminie w dniu 24.10.2024 r. kwotę w wysokości 10.400,92 zł.

9. Wspieranie rodziny zgodnie z zasadami określonymi w dziale II rozdziale 1 i 2 ustawy

Na terenie Gminy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zapewnia się wsparcie ze strony asystenta rodziny i pracowników socjalnych, którzy dokonują analizy sytuacji rodziny i środowiska

rodzinnego, przyczyn kryzysu w rodzinie oraz pomagają w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny.

Z dokumentacji poddanej kontroli wynika, że w okresie podlegającym kontroli liczba rodzin objętych wsparciem asystenta była zgodna z art. 15 ust. 4 ustawy.

Kontroli poddano dokumentację 6 rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w badanym okresie w tym 3 rodzin w przypadku których zakończono współpracę z asystentem.

Z kontrolowanych akt wynikało, że okres współpracy asystenta z rodziną wynosi od 2 miesięcy do 9 lat.

Ustalono, że przed podjęciem współpracy z asystentem rodziny, pracownik socjalny przeprowadzał z rodziną wywiad środowiskowy, co jest zgodne z art. 11 ust. 1 ustawy.

W przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, po dokonaniu analizy sytuacji rodziny pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy formułował wnioski do Kierownika Ośrodka o przydzielenie rodzinie asystenta oraz uzasadniał potrzebę jego przyznania rodzinie. Kierownik przydzielał asystenta rodzinie wskazanej przez pracownika socjalnego, co jest zgodne z art. 11 ust. 4 pkt 1 ustawy.

Asystenta rodziny przyznawano rodzinie za jej zgodą, stosownie do art. 8 ust. 3 ustawy. Zgody rodzin na współpracę z asystentem wyrażane były poprzez sporządzanie z rodziną kontraktu socjalnego określającego strony kontraktu, przyczyny trudnej sytuacji, możliwości rodziny pozwalające na rozwiązanie trudnej sytuacji życiowej, ograniczenia rodziny, a także cele do osiągnięcia i przewidywane efekty działania. Kontrakty podpisywane były przez pracownika socjalnego oraz dorosłych członków rodziny.

Stwierdzono, że rodziny, którym przydzielono asystenta borykały się z takimi problemami jak: niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, choroba psychiczna, trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, nieporadność w realizowaniu dziennego rozkładu dnia, bezrobocie, uzależnienie, przemoc.

Ustalono, że w badanym okresie nie zaistniała konieczność przydzielenia asystenta rodziny na podstawie art. 11 ust. 1a ustawy, tj. małoletniemu rodzicowi opuszczającemu młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, schronisko dla nieletnich lub zakład poprawczy.

W okresie podlegającym kontroli nie zaistniała konieczność realizacji przez asystenta zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1923 ze zm.).

Asystent opracowywał i realizował plan pracy z rodziną, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy.

W planach określony był cel główny i cele szczegółowe pracy z rodziną, a także osoby realizujące plan, terminy realizacji, działania w części wykonane i tych których nie udało się zrealizować. **W planach nie zostały jednak zawarte przewidywane efekty opisanych działań co jest niezgodne z art. 15 ust. 3 ustawy.**

W przypadku 1 rodziny plan pracy nie został w ogóle sporządzony. Ustalono, że działania asystenta podejmowane były z kobietą od sierpnia 2022 r.

Plany pracy z rodziną były sporządzane we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym oraz aktualizowane w zależności od zmiany sytuacji w rodzinie.

W wylosowanych do kontroli rodzinach w przypadku 3 z nich doszło do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

Brak jest jednak możliwości dokonania oceny realizacji zapisu obligującego asystenta do współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej podczas sporządzania planu pracy z rodziną z uwagi na:

- niesporządzenie planu pracy z rodziną w przypadku 1 rodziny,
- umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej w przypadku 1 rodziny,
- zakończenie współpracy z rodziną po umieszczeniu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej w przypadku 1 rodziny.

Asystent sporządzał ocenę sytuacji rodziny oraz przekazywał ją Kierownikowi Ośrodka, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy.

W przypadku 1 rodziny terminy ocen zostały przekroczone o kilka dni, a w przypadku 2 rodzin kolejne oceny nie zostały sporządzone pomimo upływu dłuższego czasu tj. co najmniej 7 miesięcy od daty sporządzenia ostatniego dokumentu.

W przypadku pozostałych ocen terminy zostały zachowane.

Sporządzone oceny zawierały opis aktualnej sytuacji rodziny oraz informację o sposobie realizacji poszczególnych celów, zadania wykonane w rodzinie

w półrocznym okresie, stosunek rodziny do współpracy z asystentem, napotkane przeszkody w realizacji założonych działań we współpracy z rodziną.

Dokumentacja prowadzona przez asystenta sporządzana była w sposób zindywidualizowany, adekwatnie do potrzeb i sytuacji rodzin oraz występujących w nich trudności. Asystent dostosowywał kierunek pracy z rodziną do możliwości rodziny oraz zasobów gminy, a przed sporządzeniem planu pracy z rodziną dokonywał wstępnej diagnozy rodziny co miało na celu rozpoznanie problemów występujących w rodzinie, określenie mocnych i słabych stron rodziny oraz dokonanie analizy aktualnej sytuacji bytowej rodziny.

Działania podejmowane w celu realizacji planu pomocy rodzinie, z opisem przebiegu wizyt oraz częstotliwość spotkań, były odnotowywane w zeszycie wizyt w środowisku. Z dokumentacji wynikało, że asystent pracował z rodziną w miejscu zamieszkania lub miejscu wskazanym przez rodzinę, co jest zgodne z art. 14 ustawy. Częstotliwość wizyt asystenta wynosiła ok. 1-7 razy w miesiącu.

Asystent wspierał i udzielał pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, towarzyszył w czynnościach związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, udzielał pomocy przy sporządzaniu i przygotowywaniu pism do różnych instytucji. Wspierał rodziny w planowaniu budżetu domowego, motywował członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, znalezienia zatrudnienia, wspierał w zakresie poprawy sytuacji materialnej i mieszkaniowej. Ponadto pomagał w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi, wspierał rodzinę we właściwym prowadzeniu gospodarstwa domowego poprzez mobilizowanie do regularnych porządków, robienia zakupów w przemyślany i ekonomiczny sposób. Motywował rodziny do współpracy z przedstawicielami szkół, pedagogiem, kuratorem, poradniami. Towarzyszył rodzinom w spotkaniach w instytucjach. Asystent zachęcał rodziny do podniesienia poziomu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, m. in. poprzez doradztwo w zakresie opieki i wychowania dzieci, wskazywał sposoby wspólnego spędzania czasu, proponował uczestnictwo w zajęciach dla rodziców. Podejmował działania interwencyjne i zaradcze w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci. Ponadto monitorował wizyty rodzin u lekarzy, terapeuty, psychologa oraz sposób wykonywania zaleceń lekarskich, poradni. Motywował do leczenia odwykowego.

W badanym okresie współpracę zakończono z 11 rodzinami. Kontroli poddano dokumentację 3 rodzin z którymi zakończono współpracę.

Powodem zakończenia współpracy z rodzinami:

- była zmiana miejsca zamieszkania,
- było umieszczenie matki w domu pomocy społecznej oraz małoletnich w pieczy zastępczej,
- było pozbawienie władzy rodzicielskiej oraz brak chęci matki do sprawowania opieki nad synem.

W celu objęcia rodziny, z którą zakończono współpracę, monitoringiem, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy, asystent podejmował przez okres 2 miesięcy czynności związane z monitorowaniem sytuacji w rodzinie. W aktach rodzin znajdują się notatki służbowe asystenta wskazujące na comiesięczny kontakt z rodzinami.

W przypadku 1 rodziny, z którą zakończono współpracę, asystent nie monitorował sytuacji po zakończeniu współpracy. Z wyjaśnień pracownika wynika, że nie było możliwości ani celu podejmowania ww. działań, gdyż kobieta nie sprawowała opieki nad małoletnimi, które zostały umieszczone w pieczy zastępczej, a także nie rokowała na przywrócenie opieki nad małoletnimi. Ponadto kontakt z osobą był znacznie utrudniony. Wobec powyższego uzasadnienia oraz mając na względzie incydentalność ww. sytuacji, odstępuje się od formułowania zaleceń w ww. sprawie.

Stosownie do art. 15 ust. 1 pkt 18 ustawy, asystent współpracował z podmiotami osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny m. in. sądem, policją, pracownikami służby zdrowia, kuratorem, psychologiem, pedagogiem, pracownikiem socjalnym, przedszkolem, szkołą. Informował sąd rodzinny o niepokojących sytuacjach w rodzinach, obawach w zakresie wywiązywania się z władzy rodzicielskiej, rokowaniach rodziny, warunkach socjalno-bytowych. W dokumentacji znajdują się dokumenty sporządzone przez pracownika Ośrodka skierowane do innych instytucji w celu wsparcia rodziny w zakresie m. in. poprawy warunków mieszkaniowych lub prośby o wgląd w sytuację rodziny przez pracownika sądu.

Ustalono, że pomimo zobowiązania Ośrodka przez sąd do składania co 2 tygodnie sprawozdań pisemnych z przebiegu współpracy rodziny z asystentem, sprawozdania były przekazywane z opóźnieniem, t. j. co 3 lub 4 tygodnie. W przypadku dłuższych terminów, 3 miesięcznych, terminowość została zachowana.

Asystent rodziny wyjaśnił kontrolującemu, że w przypadku rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” stosownie do treści art. 15 ust. pkt 19 ustawy

współpracował z uczestnikami grupy roboczej / diagnostyczno-pomocowej utworzonej w ramach procedury „Niebieskiej Karty”.

VII. Zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich powstanie.

W trakcie kontroli stwierdzono, że niewłaściwie podejmowane działania przez Ośrodek mają charakter nieprawidłowości, niemniej nie stanowią podstawy do negatywnej oceny pracy Ośrodka w kontrolowanym zakresie.

W trakcie kontroli stwierdzono nieprawidłowości, polegające na:

- 1) nieokreśleniu w zarządzeniu Burmistrza Gminy Baborów z dnia 19 lutego 2018 r. w sprawie upoważnienia Pani Marzeny Gardy – Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Baborowie do prowadzenia oraz wydawania decyzji administracyjnych w sprawach pomocy społecznej, świadczeń opieki zdrowotnej, świadczenia wychowawczego, świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej, karty Dużej Rodziny oraz upoważnieniu udzielonemu zastępcy kierownika, podstawy prawnej oraz zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej zgodnie z art. 178 ustawy,
- 2) nieuwzględnieniu potrzeb związanych z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny, w rocznym sprawozdaniu z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za rok 2023 r., co jest niezgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy,
- 3) niezawieraniu w planach pracy z rodziną efektów opisanych działań co jest niezgodne z art. 15 ust. 3 ustawy,
- 4) niesporządzeniu planu pracy z rodziną co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy,
- 5) nieterminowym sporządzaniu okresowych ocen sytuacji rodziny co jest sprzeczne z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy,
- 6) nieterminowym przekazywaniu sprawozdań do sądu.

Przyczyną stwierdzonych nieprawidłowości oraz uchybień był niewystarczający nadzór kierownictwa nad realizowanymi zadaniami oraz niewłaściwa interpretacja przepisów ustawy.

Nieprecyzyjne określenie zadań w upoważnieniach Burmistrza Gminy może skutkować dezinformacją oraz wątpliwościami co do czynności do jakich pracownik został uprawniony.

Nieuwzględnienie potrzeb związanych z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny, w rocznym sprawozdaniu z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, może skutkować uchwaleniem gminnych programów wspierania rodziny niezgodnie z potrzebami społeczeństwa lokalnego Gminy.

Niezawieranie w planach pracy z rodziną przewidywanych efektów może skutkować niewystarczającym określeniem spodziewanych efektów z wykonanych zadań, co może mieć wpływ na efektywność współpracy z rodziną.

Niesporządzenie planu pracy z rodziną może skutkować brakiem efektywności współpracy z rodziną oraz nieświadomość rodziny w jakim kierunku ma zmierzać współpraca z asystentem.

Nieterminowe sporządzanie okresowych ocen sytuacji rodziny, rzadziej niż przewidują przepisy ustawy, może skutkować niezgodną ze stanem faktycznym oceną sytuacji rodziny, co w konsekwencji może prowadzić do podejmowania nieadekwatnych działań w stosunku do rzeczywistych potrzeb i deficytów rodziny.

Nieterminowe przekazywanie sprawozdań do sądu, na wniosek sądu, może skutkować trudnościami w ocenie środowiska rodzinnego oraz stwarzać zagrożenie niepodjęcia lub niepodjęcia natychmiastowych działań zaradczych, interwencyjnych, w zakresie zarządzeń opiekuńczych przez sąd rodzinny.

Za powstałe nieprawidłowości odpowiedzialność ponoszą:

- 1) Burmistrz Gminy Baborów w zakresie: sporządzania upoważnień,
- 2) Kierownik Ośrodka w zakresie:
 - nieuwzględnienia potrzeb związanych z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny w rocznym sprawozdaniu z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za rok 2023 r., a także w zakresie:
 - niezawierania przez asystenta w planach pracy z rodziną, efektów opisanych działań, niesporządzenia planu pracy z rodziną przez asystenta, nieterminowego sporządzania okresowych ocen sytuacji rodziny przez asystenta, nieterminowego przekazywania sprawozdań do sądu, z uwagi na niewystarczający nadzór nad wykonywaniem zadań przez asystenta rodziny.
- 3) Asystent rodziny w zakresie:
 - niezawieranie w planach pracy z rodziną efektów opisanych działań, niesporządzenia planu pracy z rodziną,
 - nieterminowym sporządzaniu okresowych ocen sytuacji rodziny,

– nieterminowym przekazywaniu sprawozdań do sądu.

Uwagi i wnioski

W wyniku kontroli stwierdzono, że:

- 1) Ośrodek Pomocy Społecznej w Baborowie funkcjonuje na podstawie Statutu przyjętego Uchwałą przyjętego Uchwałą nr VI/80/19 Rady Miejskiej w Baborowie z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie nadania statutu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Baborowie. W Statucie znajdują się zapisy dotyczące realizacji zadań z zakresu wspierania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz tworzenia i rozwoju systemu opieki nad dzieckiem,
- 2) szczegółowe zasady pracy oraz strukturę Ośrodka określa Regulamin Organizacyjny Ośrodka Pomocy Społecznej w Baborowie przyjęty Zarządzeniem Nr OPS.132.13.2022 z dnia 30 grudnia 2022 r. Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Baborowie,
- 3) Burmistrz Gminy Baborów upoważnił kierownika Ośrodka oraz zastępcę kierownika Ośrodka do kierownika Ośrodka jedynie do składania miesięcznego zapotrzebowania na środki finansowe przeznaczone na realizację zadań m.in. związanych z realizacją ustawy o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej (asystent rodziny), a także na podpisywanie się przez kierownika podpisem elektronicznym w zakresie m. in. zadań związanych z realizacją ustawy o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej (asystent rodziny), składania w tym zakresie koniecznych informacji i sprawozdań. Brak jest natomiast zapisów wskazujących na upoważnienie kierownika Ośrodka i jego zastępcy do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji zgodnie z założeniem art. 178 ustawy. Co więcej ww. dokumenty nie wskazywały w podstawie prawnej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 4) sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny zostało przekazane w terminie określonym w art. 179 ust. 1 ustawy, sprawozdanie nie zawiera natomiast potrzeb związanych z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny,
- 5) Uchwałą nr XXXVIII/374/23 Rady Miejskiej w Baborowie z dnia 9 lutego 2023 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023 – 2025, przyjęto 3- letni gminny program wspierania rodziny dla Gminy Baborów,
- 6) Gmina przekazała sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w terminach określonych w § 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sprawozdań

- rzeczowo-finansowych z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 7) asystent rodziny posiadał uprawnienia do wykonywania zawodu asystenta rodziny zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 1 lit b ustawy,
 - 8) asystent jest zatrudniony w systemie zadaniowego czasu pracy, co jest zgodne z art. 17 ust. 2 ustawy,
 - 9) asystent rodziny nie prowadzi postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę zgodnie z art. 17 ust. 4 ustawy,
 - 10) Gmina finansowała podnoszenie kwalifikacji przez asystenta rodziny, zgodnie z art. 176 pkt 4 ustawy,
 - 11) asystent rodziny ma możliwość korzystania z poradnictwa, stosownie do art. 16 ust. 2 ustawy,
 - 12) na terenie Gminy nie funkcjonują rodziny wspierające w rozumieniu art. 29 ustawy. Stosownie do zapisu art. 176 pkt 3 lit. b ustawy Gmina Baborów tworzy warunki do działania rodzin wspierających,
 - 13) Gmina nie prowadzi placówek wsparcia dziennego, pomoc w organizacji czasu wolnego dla dzieci zapewnia się poprzez działalność Gminnego Ośrodka Kultury i świetlice szkolne,
 - 14) Gmina ponosi częściową odpłatność za dzieci przebywające w pieczy zastępczej stosownie do art. 176 pkt 5 ustawy, zgodnie z zasadami finansowania określonymi w art. 191 ust. 9 i ust. 10 ustawy,
 - 15) Ośrodek prowadzi monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej zamieszkałego na terenie Gminy, lecz w badanym okresie wszystkie rodziny z trudnościami były objęte wsparciem asystenta rodziny,
 - 16) Gmina w 2023 r. oraz 2024 r. korzystała z ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej „Programu asystent rodziny”,
 - 17) Ośrodek zapewnia rodzinom wsparcie i pomoc pracownika socjalnego, asystenta rodziny oraz dostęp do specjalistycznego poradnictwa,
 - 18) Kierownik Ośrodka przydzielał asystenta rodzinie wskazanej przez pracownika socjalnego, zgodnie z art. 11 ust. 4 pkt 1 ustawy,
 - 19) Plany pracy były opracowane we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy,
 - 20) w planach pracy z rodziną określone zostały działania mające na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych jednak nie zawierały efektów opisanych działań co jest niezgodne z art. 15 ust. 3 ustawy. W przypadku 1

rodziny plan pracy z rodziną nie został w ogóle sporządzony co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy,

21) okresowe oceny sytuacji rodziny były sporządzane i przekazywane Kierownikowi Ośrodka jednak nie zostały zachowane terminy ich sporządzenia co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy,

22) asystent sporządzał, na wniosek sądu, opinie o rodzinie i jej członkach, jednak nieterminowo wywiązał się z obowiązku sporządzania sprawozdań do sądu.

VIII. Zalecenia pokontrolne

Z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości, stosownie do art. 197 d ust. 1 ustawy

zalecam:

- 1) dostosowanie upoważnień Kierownika OPS do zapisu art. 178 ustawy,
- 2) uwzględnianie w rocznym sprawozdaniu z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, potrzeb związanych z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny, zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy,
- 3) sporządzanie planu pracy w przypadku każdej rodziny objętej wsparciem asystenta stosownie do art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy,
- 4) zawieranie w planach pracy z rodziną przewidywanych efektów realizowanych działań zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy,
- 5) terminowe sporządzanie okresowych ocen sytuacji rodziny zgodnie z zapisem art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy,
- 6) terminowe przekazywanie sprawozdań do sądu.

Pouczenie

Stosownie do § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym: wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197 d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w myśl którego kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia. Umotywowane zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do Wojewody Opolskiego.

Ponadto na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3a ustawy, proszę o przesłanie informacji o sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych **w terminie 30 dni** od daty

otrzymania wystąpienia pokontrolnego do Wydziału Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

Kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych, o których mowa w art. 197d ust. 1, podlega karze pieniężnej w wysokości od 1000 do 15 000 zł.

Z up. Wojewody Opolskiego

Ewa Pawlinów

Dyrektor

Wydział Polityki Społecznej

Inspektor Wojewódzki

Daria Grabowska

Inspektor Wojewódzki

Joanna Antosz